

## **“ Waterkwaliteit en visbestand in de Winge en de Velp anno 2026 “**

### **A. Winge**

De Winge ontspringt in Lubbeek en stroomt verder via Tielt-Winge, Holsbeek en Rotselaar naar Werchter, waar ze uitmondt in de Demer.

#### **1. Waterkwaliteit**

[ Zie: Integraal Waterbeleid – Demerbekken – Wateruitvoeringsprogramma – Bekkenbestuur 11 juni 2025 ] en [ Zie: Integraal Waterbeleid – Demerbekken – Visie en acties ]

De Winge is een speerpuntgebied klasse 2. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2027.

Voor het Vlaams waterlichaam van de Winge is het meeste van belang dat de opgedragen collectoren in middenloop (Holsbeek; collector Winge fase 2, 4 en 5 zuiveringsgebied Rotselaar) verder aangelegd worden. Het gaat hier over de aansluiting van een relevant grote huishoudelijke vuilvracht die nagenoeg rechtstreeks in de Winge of zijlopen terecht komt. De voorbije jaren is een eerste deel reeds aangelegd, en dit is al merkbaar in de meetresultaten van de waterkwaliteit en van het waterleven in het Vlaams waterlichaam van de Winge.

Het water van de Winge in de bovenlopen is ook nog van slechte kwaliteit. Uitvoering van diverse opgedragen rioleringsprojecten in Lubbeek en Sint-Joris-Winge is de eerste stap om de ecologische toestand van de Winge hier merkbaar te verbeteren. En dit zal ook voor het Vlaams waterlichaam van betekenis zijn.

Intensieve landbouw heeft ook een negatief effect op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Buffermaatregelen tegen inspoelen van sediment, nutriënten en bestrijdingsmiddelen én het gericht uitvoeren van erosiebestrijdingsmaatregelen in de reliëfrijke brongebieden (Tielt-Winge, Lubbeek) zijn noodzakelijk.

In de brede vallei van de middenloop van de Winge (stroomopwaarts van E314) zijn heel wat overstromingsgevoelige en beschermde natuurwaarden gelegen in Habitatrictlijngebied. Grote oppervlakten in de vallei zijn hier in natuurbeheer. Van zodra de zijlopen van de Winge minder nutriënten bevatten, is afstemmen van het ruimingsbeheer (inclusief aanwezigheid van de bever) van waterlopen op de gewenste natuurdoeltypes uit de instandhoudingsdoelstellingen noodzakelijk. Door het uitvoeren van maatregelen zoals het verondiepen van de grachten kan de drainerende werking ervan verminderd worden.

Voor de vallei van de Winge 1e categorie is er een grote uitdaging om de frequent voorkomende overstromingsproblematiek (Wingepark, Steenweg op Holsbeek) op te lossen. Hiertoe kunnen lokale beschermingsmaatregelen (dijken) op een kostenefficiënte manier wateroverlast sterk beperken. Ter hoogte van het Wingepark en stroomafwaarts wordt de afvoer van het water deels belemmerd. Diverse obstructies worden weggehaald en de oevers worden lokaal afgeschuind. Dit levert tegelijkertijd een betere ecologische structuur op.

Daarnaast mag bijkomende verharding in overstromingsgevoelig gebied de druk op het watersysteem niet verder verhogen.

De structuur van de Winge is op vele plaatsen nog goed. Op de Winge 2e categorie is het mogelijk actief afgesneden meanders opnieuw aan te sluiten. Op de Winge 1e categorie is het van belang dat de huidige oeverzone uitgebreid wordt tot een continue zone waar de impact van omliggend landgebruik beperkt is en de waterloop de kans krijgt zich verder op een natuurlijke manier te ontwikkelen. Ruimtelijk is dergelijke oeverzone van belang om een groenblauwe verbinding tussen Hagelandse vallei en Demervallei te realiseren.

Voor vismigratie is het prioritair aan te pakken knelpunt gelegen ter hoogte van de monding. Ophogen van het peil van de Demer in kader van Sigmaproject zou deze drempel opheffen. Op de tweede plaats kunnen de migratieknelpunten in Holsbeek op de Winge 1e en 2<sup>e</sup> categorie worden aangepakt.

**a) Dijkwerken tegen wateroverlast aan de Winge afgerond**

De Wingevallei heeft regelmatig te kampen met wateroverlast.

Een van de knelpunten bij hoog water in de Wingevallei ligt ter hoogte van het industrieterrein Wingepark en omgeving. Zo moest de steenweg op Holsbeek al verscheidene malen worden afgesloten en kwamen enkele gebouwen onder water tijdens de hevige regenperiode van juli 2021. Voor het knelpunt ter hoogte van Industrieterrein Wingepark werd opwaartse berging onderzocht maar niet weerhouden omdat het maar weinig winst zou opleveren door de specifieke kenmerken van het valleigebied.

De actie 6\_H\_0047 Aanleg van dijken langs de Winge ter hoogte van het industriegebied is afgerond. Deze werken hebben de wateroverlast ter hoogte van het industriegebied en ter hoogte van de huizen langs de Steenweg op Holsbeek zeer sterk verbeterd.

**b) Beek- en valleierstel voor de (benedenstroomse) Winge**

In het kader van het beek- en valleierstel voor de Winge, 1ste categorie (actie 4B\_B\_0314) zorgde de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) in 2023 en 2024 voor een uitvoering van het project voor de inrichting van de oeverzone. Studiebureau Sweco bereidde daarnaast, in het kader van de dienstenopdracht Demer Zuid -Dijle-Zenne, met ondersteuning van VMM en de provincie Vlaams-Brabant een aantal voorstudies en voorontwerpen voor specifieke projecten, die werden geselecteerd in het kader van het integraal project.

**c) Structuurherstel en inrichting oeverzone tussen de E314 en de Demer**

VMM verwierf langs de Winge tussen de E314 en de monding in de Demer een oeverzone met variabele breedte. Deze oeverzone flankiert bijna 6 km van de Winge en heeft een totale oppervlakte van 16,6 ha. Uit scenarioberekeningen vanuit de VMM blijkt dat door een gepaste inrichting van de oeverzone de afvoercapaciteit bij hoogwater in belangrijke mate versterkt kan worden én dat dit een positieve impact heeft op de kans op overstromingsschade.

De bedoeling was om de volledige oeverzone zodanig in te richten dat naast een afname van de kans op overstromingsschade deze oeverzone haar functies optimaal kan vervullen, namelijk het bekomen van een goede hydromorfologische toestand van de Winge, het bufferen van negatieve invloed op de waterloop vanuit het omliggend landgebruik, een natuurverbindende en landschappelijke functie, enzovoort.

In 2023 en 2024 werden de herinrichtingswerken volledig uitgevoerd. Voor meer info: [ Zie: <https://www.vmm.be/nieuws/archief/waterloop-de-winge-en-oeverzone-krijgen-ecologische-opsteker>]. Deze deelactie valt onder de actie 4B\_B\_0314: Beek- en valleierstel voor het afstroomgebied van de Winge, 1ste categorie in het kader van integraal project Noord-Hagelandse Beken.

#### **d) Visdoorgang aan de Uithemmolen Rotselaar**

De Uithemmolen is één van de twee resterende vismigratieknelpunten op de Winge 1ste categorie. Het molengebouw is in gebruik als woning, maar de moleninrichting is nog gedeeltelijk aanwezig: een metalen middenslag waterwiel en bedienbare schuiven.

In het kader van deze opdracht wordt gevraagd een ontwerp uit te werken voor een nevengeul die stroomopwaarts van de Winge aftakt. Er is overleg geweest met Natuurpunt die hier terreinen in eigendom en beheer hebben om een meanderende nevengeul op hun terrein aan te leggen langsheen een site met voormalig buitenverblijf annex vijver.

Een belangrijk uitgangspunt voor het ontwerp is het bekomen van een goede debietverdeling tussen de watermolen en de nevengeul, op een manier dat vismigratie jaarrond mogelijk is. Een instroomopening van de nevengeul met debietbegrenzer en een optimalisatie van de lokstroom binnen de woelkom zullen daarbij nodig zijn. De nevengeul wordt bij voorkeur zo natuurlijk mogelijk ingericht zodat deze behalve als visdoorgang ook als leefgebied kan fungeren voor stroomminnende vissoorten.

In 2023 en 2024 werden de ontwerpplannen opgesteld en besproken : een ontwerp van bypass op grond van natuurpunt met aansluiting op bestaande waterloop (in beheer bij watering). In 2024 vonden ook de noodzakelijke boringen plaats met het oog op het aanvragen van een omgevingsvergunning (gepland in de eerste helft van 2024).

#### **e) Beek- en valleierstel voor de bovenstroomse Winge en zijlopen**

Studiebureau Sweco bereidt, in het kader van de dienstenopdracht Demer Zuid - Dijle-Zenne, met ondersteuning van VMM en de provincie Vlaams-Brabant een aantal voorstudies en voorontwerpen voor specifieke projecten, die werden geselecteerd in het kader van het integraal project. Dit in het kader van het beek- en valleierstel voor de Winge, 2de en 3de categorie (actie 4B\_B\_0313).

Daarnaast nam het bekkensecretariaat, naar aanleiding van de overstromingen van zomer 2021, waarbij geconstateerd werd dat er bovenstrooms de Winge te weinig water werd vertraagd en geïnfiltreerd, het initiatief om zelf een aantal mogelijke acties voor te stellen en die voor te leggen aan de waterbeheerders en het ruimere integrale project.

Conclusie tot nu toe is dat er niet voldoende mensen en middelen zijn om deze nochtans belangrijke projecten aan te pakken. Men werkt hiervoor samen met de blue deal-coördinator van Regionaal Landschap Noord-Hageland.

In 2025 worden in het sponslandschap van de Kraaiwinkelbeek projecten verder uitgewerkt. Dit gebeurt in samenwerking met de gemeente Lubbeek en de provincie Vlaams-Brabant. Deze projecten kunnen variëren van de aanplant van beekbegeleidende beplanting, aanleg van poelen/wadi's en het toepassen van micro-meandering waar mogelijk.

Verder wordt ook gekeken met een privé(kasteel)eigenaar om een oude meander van de Winge in Lubbeek terug op te maken en aan te sluiten.

Ook wordt in Lubbeek bekeken of er watervertragende maatregelen op particuliere grond gerealiseerd kunnen worden bij de riolering- en heraanleg van de Bollenberg en de vallei van de Herendaalbeek.

In Holsbeek bekijkt het Regionaal Landschap Noord-Hageland samen met de watering de Molenbeek en Natuurpunt om de ingebuisde Loop 1 terug open te maken en te laten meanderen (micro-meandering) in het weiland. Hiervoor wordt momenteel gekeken naar subsidiemogelijkheden en de cofinanciering van dit project.

#### ***f) Structuurherstel ter hoogte van Het Spicht***

Deze deelopdracht kadert in de actie 'beek- en valleierstel voor de Winge, 2de en 3de categorie' (actie 4B\_B\_0313).

De Winge-Molenbeek (verder afwaarts Winge genoemd), is een van de laatste grootschalig rechtgetrokken waterlopen (1973). Maar ook vroeger werden kortere trace's rechtgetrokken in functie van landgebruik (molens, landbouw, bebouwing,..).

In Lubbeek ter hoogte van het zogenaamde 'Spicht' is Natuurpunt eigenaar van een aanzienlijk aantal kwelrijke percelen langs de Molenbeek, met ontwikkeling van 'natte' natuur, onder andere mesotrofe veenvegetaties. Deze staan nog steeds onder druk omdat de afkoppeling van het vervuilde rioleringswater nog niet volledig gerealiseerd is en in de waterloop terecht komt. Op oudere kaarten is te zien hoe sterk meanderend de beek was. Doel van het deelproject is te bekijken wat de mogelijkheden tot herstel van meanders zijn met inachtneming van de huidige randvoorwaarden: vegetatie, bereikbaarheid, verleggen wandelpad en andere. Dit in overleg met de plaatselijke afdeling van Natuurpunt.

In 2023 werd gestart met de opmaak van ontwerpplannen en afstemming met provincie en Natuurpunt. In 2024 werden de plannen gefinaliseerd en werden opmetingen op terrein gedaan. Tegelijkertijd worden door de rioolbeheerders diverse gemeentelijke en bovengemeentelijke rioleringsprojecten uitgevoerd (ook 2025-2026) zodat waterkwaliteit van Molenbeek/Winge in natuurgebied verbetert.

## **2. Visbestandgegevens**

Er zijn weinig visbestandgegevens te vinden in de INBO databank.

In 2020 was er een afvissing door INBO.

De Winge werd op twee locaties bevestigd. Men ving er volgende 10 vissoorten: de twee stekelbaarssoorten, bierpje, bittervoorn, blauwbandgrondel, karper, paling, riviergrondel, snoek en zonnebaars. Driedoornige stekelbaars is de meest gevangen soort. Ook riviergrondel wordt veel gevangen.

De meest stroomopwaartse locatie op de Winge is gelegen in Holsbeek, aan het kasteel van Horst. Hier ving men slechts drie soorten, vooral driedoornige stekelbaars aangevuld met een bierpje en een tiendoornige stekelbaars.

De EQR scoort met een waarde van 0,08 zeer laag en valt hier in de klasse van de 'slechte kwaliteit'.

De tweede locatie is gelegen in Rotselaar vlak naast het meer van Rotselaar. Het visbestand is hier diverser en er worden 9 vissoorten gevangen, namelijk bierpje, bittervoorn, blauwbandgrondel, driedoornige stekelbaars, karper, paling, riviergrondel, snoek en zonnebaars. Riviergrondel is hier de meest gevangen soort. De EQR scoort er 0,46, een 'matige kwaliteit' dus.

[ Zie: Van Thuyne, G., Galle, L., Maes, Y., De Bruyn, A., Lambeens I., Terrie, T. (2022). Visbestandopnames in Vlaanderen in het kader van het Referentiemeetnet-Bemonsteringsresultaten 2020. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek jaar (33). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. ]

[ Zie ook: Tabel in bijlage ]

## **B. Velpe**

De Velpe ontspringt in Bierbeek en stroomt via Boutersem, Tienen, Glabbeek en Kortenaken tot in Halen, waar ze uitmondt in de Demer.

### **1. Waterkwaliteit**

De Velpe is een speerpuntgebied klasse 3. Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken.

Voor de kwaliteit van het Velpewater, en ook voor een betere ecologische toestand, is de verdere uitbouw van de (vele) ontbrekende waterzuiveringsinfrastructuur noodzakelijk. Operationeel maken van de RWZI's Glabbeek, Kortenaken en Kersbeek-Miskom en aanvoer van de (meest efficiënt te verzamelen) vuilvracht via de toevoerleidingen is absoluut prioritair. Tegen 2027 moeten deze 3 RWZI's een belangrijke vuilvracht verwerken die momenteel nog in de Velpe terecht komt.

Het heuvelachtige karakter van het smalle, langgerekte afstroomgebied van de Velpe geeft in combinatie met de intensieve landbouw aanleiding tot erosie op landbouwgronden. En dat leidt logischerwijze tot dichtslibben van grachten en buizen, en instroom van nutriënten en gewasbestrijdingsmiddelen naar de Velpe via zijlopen. Erosiecoördinatie en uitvoering van erosiebestrijdingsmaatregelen op de bovenlopen moet deze problematiek aanpakken en via brongerichte en infrastructurele maatregelen een win-win-situatie creëren voor zowel landbouw als ecologie.

Hoewel de Velpe 1e cat op vele plaatsen nog een goede structuur kent, zijn er enkele bijkomende mogelijkheden voor structuurverbetering. Enerzijds door actieve hermeandering in het wachtbekken van Hoeleden of door (deels) aansluiting van twee afgesneden meanders stroomopwaarts van de Arnautsmolen. Anderzijds is een minder intensieve ruiming van de waterlopen ook een verbetering van de Velpestructuur. Zo wordt al meerdere jaren het deel van de Velpe tussen Bauwelstraat en de Krawatenstraat niet geruimd. Zonder bijkomende wateroverlast. Deze niet-ruimingszone kan ook verder afwaarts doorgetrokken worden.

Vanuit de Demer zullen na verhoging van het Demerpeil (ten gevolge van werken aan Grote Steunbeer te Diest) de vissen bij normale debieten de Velpe kunnen optrekken. Verder opwaarts op de Velpe werden de voorbije jaren reeds een aantal relevante vismigratieknelpunten opgelost. Blijvend onderhoud hiervan is nodig. Daarnaast dient het migratieknelpunt aan de Arnautsmolen prioritair te worden aangepakt.

Om wateroverlast in de Velpevallei en verder stroomafwaarts te voorkomen, werden de wachtbekkens van Hoeleden en in Halen aan de Zepstraat aangelegd. Bijkomende wachtbekkens zijn niet gepland. Om de verdrogingsproblematiek in de vallei tijdens droge zomers aan te pakken, kunnen lokale drainerende waterlopen worden aangepakt (verondiepen, minder ruimen) om het grondwater te verhogen.

#### ***a) Structuurherstel aan de benedenstroomse Velpe tussen Glabbeek en Kortenaken***

De Velpe 1e cat heeft op een aantal trajecten een goede structuurkwaliteit. Tegelijkertijd is er een aangepast maaibeheer door VMM AOW dat een natuurlijke structuur op vele plaatsen toelaat.

Op een aantal plaatsen is de Velpe echter zodanig rechtgetrokken, dat het nog jaren kan duren vooraleer de waterloop hier vernatuurlijkt. Structuurherstel kan hier actief versneld worden door een aantal ingrepen uit te voeren. Door nadien ook daar aangepast maaibeheer toe te passen kan een goede hydromorfologische structuur worden bereikt. Samen met een verbetering van de fysisch-chemische kwaliteit van het water kan dit leiden tot een goede ecologische toestand van het Vlaams waterlichaam.

Hierbij wordt gewerkt aan diverse aspecten:

- Het aansluiten van twee kleine historische meanders van de Velpe juist stroomopwaarts de straat Donk (Kortenaken) op linkeroever die werden afgesneden door een rechttrekking.
- Structuurherstel van de Velpe tussen Nieuwstraat en uitlaat GOG.

De gronden zijn in eigendom van VMM en worden beheerd door ANB. Met het oog op de gewenste natte natuurdoelstellingen in dit Habitatrictlijngebied is verhoging van de grondwatertafel wenselijk. Structuurherstelmaatregelen maken vernatting mogelijk en verbeteren tegelijk de ecologische toestand van de Velpe. In het verleden werden reeds vijf afgesneden meanders aangesloten. Doelstelling is dat de maatregelen kaderen binnen het natuurbeheerplan voor dit gebied.

- Structuurherstel Velpe tussen Nieuwstraat en Zuurbemdesteenweg inclusief optimaliseren van vismigratie.

De gronden in deze zone zijn grotendeels in eigendom van het Vlaams Gewest (VMM en ANB) en worden beheerd door ANB. De doelstelling is: (1) verbeteren van de hydromorfologische structuur van de Velpe; (2) verbeteren van de vismigratie door optimaliseren van de bestaande vistrappen.

In 2023 gingen hiertoe VMM, Bekkenssecretariaat en studiebureau op terreinbezoek met de betrokkenen, werden diverse opmetingen uitgevoerd en ontwerpplannen opgemaakt en besproken met alle actoren. In 2024 werd een volledig nieuw ontwerp opgemaakt die resulteerde in ontwerpplannen. De nieuwe plannen werden in 2024 hydrologisch gemodelleerd om te zien wat de impact is op het overstromingsregime van de Velpe. In 2025 zal koppeling worden gemaakt aan het ecohydrologisch model (in opdracht van ANB). Uitgaande van de resultaten van deze plannen, zullen de ontwerpplannen worden aangepast vooraleer ten vroegste eind 2025 een vergunning zal worden aangevraagd.

- Structuurherstel Velpe ter hoogte van erkend natuureservaat Paddepoel.

Tussen de Vissenakenstraat en de Pamelenstraat stroomt de Velpe doorheen een erkend natuureservaat van Natuurpunt. Als gevolg van slibruiming in het verleden ontstond er op verschillende plaatsen een kunstmatig verhoogde ruimingswal die verruigd is. De VMM wil nagaan of er mogelijkheden zijn om de hydromorfologische structuur van de Velpe en de relatie met de vallei te verbeteren, onder andere door het plaatselijk afschuinen van binnenbochten, verwijderen van eventuele overbodige kunstmatige oeververstevigingen en het verlagen of afgraven van ruimingswallen of plaatselijk verticaal afsteken van oevers. In 2024 werden de ontwerpplannen hiervoor opgemaakt samen met bovenstaande plannen voor structuurherstel.

## **b) Visdoorgang aan de Arnautsmolen aan de Velpe in Kortenaken**

Een automatisch regelende stuwconstructie ter hoogte van een voormalige watermolen vormt hier een verval tot 2m dat onoverbrugbaar is voor stroomopwaarts trekkende vissen. De stuwconstructie bestaat uit drie parallelle kanalen: een brede doorgang met een stuwklep, een smalle doorgang langs linker oever voor het plaatsen van een waterwiel (niet aanwezig) en tussen beiden een soort vispassage die in de betonconstructie werd geïntegreerd. Deze visdoorgang is ontworpen toen de kennis over vismigratie nog beperkt was en de te hoge trappen zijn onvoldoende overbrugbaar voor optrekkende vissen.

Ter hoogte van de molen is de Velpe in het verleden verlegd naar de linker valleiflank. De waterloop is stroomopwaarts van de molen ingedijkt om op een hoog peil te kunnen stuwen. Meer centraal in de vallei staat de parallel lopende Motbeek/Gelbeek (2de cat) in voor de waterafvoer van de valleigronden naar de Velpe stroomafwaarts de stuw.

Alle overige visdoorgangen op de Velpe 1ste categorie zijn gerealiseerd en is de Arnautsmolen de enige locatie waar nog een structurele ingreep nodig is in functie van vismigratie. De afweging tussen de diverse oplossingspistes (inclusief een nevengeul via de Motbeek/Gelbeek) dient opnieuw bekeken te worden om te komen tot de meest aangewezen oplossing.

In 2023 werden in het kader van het dienstenbestek Demer Zuid - Dijle-Zenne door VMM, bekkensecretariaat en het studiebureau Sweco de diverse oplossingspistes voor het vismigratieknelpunt op Velpe 1e cat ter hoogte van de Arnautsmolen onderzocht.

Het voorkeursscenario betreft aanleg van een klassieke bypass op rechteroever stroomafwaarts straat Donk. Aansluitend werden berekeningen gemaakt om te kijken welke debietsverdeling mogelijk is. Deze verdeling is van belang aangezien de moleneigenaars een vergunning hebben om een rad te installeren aan de Arnautsmolen met het oog op opwekken elektriciteit. Afspraken omtrent debietsverdeling tussen bypass en molen werden gemaakt. In 2024 werd een poging gedaan om de gronden langs de Velpe te verwerven met het oog op aanleg van een bypass. Tot zover is de grond echter nog niet beschikbaar. In 2025 wordt geprobeerd een goede uitruilmogelijkheid met gronden in omgeving uit te werken.

Het project kadert in de actie 'Beek- en valleitherstel voor het afstroomgebied van de Velpe, 1ste categorie in het kader van integraal project Velpe' (actie 4B\_B\_0312).

## **2. Visbestand**

### **a) Afvissing door INBO in 2016**

Het bemonsteringspunt op de Velpe in Halen bevindt zich op waterlichaam VL05\_115. Aangezien dit punt ook werd geselecteerd in functie van de habitatrichtlijnsoort bittervoorn werd de strook van 100 m 6 keer bemonsterd om de depletiemethode toe te passen.

Er werden in totaal 11 vissoorten gevangen.

Bermpje, bittervoorn, blankvoorn, blauwbandgrondel, drie- en tiendoornige stekelbaars, giebel, karper, paling, riviergrondel en serpeling.

De EQR bedraagt dan 0,33 en scoort daarmee een 'ontoereikende kwaliteit'.

[ Zie: Van Thuyne, G., Galle, L., Maes, Y., De Bruyne, A. Lambeens, I., Breine, J. (2018). Visbestandopnames in Vlaanderen in het kader van het Referentiemetnet-Bemonsteringsresultaten 2016. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2018 (6). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. ]

#### ***b) Afvissing in 2019***

In Tienen op de Velpe ving het INBO bermpje, bittervoorn, blauwbandgrondel, driedoornige stekelbaars, riviergrondel en zonnebaars. Blauwbandgrondel was echter de meest gevangen soort. De EQR scoort met een waarde van 0,48 iets lager dan in 2013 maar blijft wel in de kwaliteitsklasse 'matige kwaliteit'.

[ Zie: Van Thuyne, G.; Galle, L.; Maes, Y.; De Bruyn, A. Lambeens, I.; Terrie, T.; Breine J. (2021). Visbestandopnames in Vlaanderen in het kader van het Referentiemetnet-Bemonsteringsresultaten 2019. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2021 (4). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. ]

#### ***c) Afvissing in 2022***

In 2022 werden 12 vissoorten gevangen, namelijk bermpje, bittervoorn, blankvoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, giebel, karper, kopvoorn, paling, riviergrondel, tiendoornige stekelbaars en zeelt.

Er werd eveneens Chinese wolhandkrab gevangen.

#### ***d) Afvissing in 2023***

In 2023 werden 11 vissoorten gevangen, namelijk baars, bittervoorn, blankvoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, giebel, kopvoorn, paling, riviergrondel, vetje en bermpje.

#### ***e) Afvissing in 2025***

In 2025 werden 7 vissoorten gevangen, namelijk bermpje, bittervoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, paling, riviergrondel en zonnebaars.

[ Zie: Tabellen in bijlage ]

#### ***f) Advies over sanering van vismigratieknelpunten bij watermolens (Arnautsmolen op Velpe als case)***

De waterkwaliteit in onze beken en rivieren is de laatste decennia verbeterd, en daardoor herstellen vispopulaties zich steeds meer. Dit is het resultaat van jarenlange inspanningen, maar het volstaat niet. De meeste waterlopen verkeren nog steeds niet in een goede ecologische toestand. Om de doelen die Europa heeft gesteld te halen, is er meer nodig.

Naast verdere inspanningen in waterzuivering, moet Vlaanderen ook investeren in een goed werkend netwerk van vrijstromende beken en rivieren waarin ongehinderde vismigratie mogelijk is.

Op sommige plekken zijn er immers hindernissen, zoals stuwen of watermolens waar vissen niet voorbij kunnen zwemmen. Als waterbeheerder wil de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) er zoveel mogelijk voor zorgen dat waterlopen opnieuw onder een zo natuurlijk mogelijk verval kunnen afstromen. Dit kan door opstuwende obstakels uit de waterloop te verwijderen, zodat de hydromorfologische processen en daarmee het beek- en rivierhabitat zich kunnen herstellen, en vissen vrij kunnen migreren. Waar dat niet kan, moeten er oplossingen komen, bijvoorbeeld visdoorgangen.

Zo loopt er een opdracht om de stuw van de Arnautsmolen op de Velpe passeerbaar te maken voor vissen. De eigenaars van de molen vragen aan de VMM om een technische oplossing die ook waterkrachtopwekking moet toelaten. Ze denken aan de “Vislift 2200”.

In dit advies bekijkt men de toepasbaarheid van die vislift op de Velpe, en of dit wel de beste oplossing is.

Men heeft informatie verzameld over vismigratie, waterkracht, de invloed van stuwen op beken en rivieren, vispassages en hoe we de waterlopen op een duurzame manier kunnen herstellen. Men gaat ook dieper in op het hydraulisch ontwerp en de werking van de De Wit Vispassage en de daarvan afgeleide vislift die gebruikt zou kunnen worden bij de Arnautsmolen.

Conclusies:

De beste oplossing voor de Arnautsmolen, en bij watermolens in het algemeen, is het verwijderen van de stuw omdat daarbij zowel op het hydromorfologische als ecologische herstel van het watersysteem ingezet wordt.

Los daarvan stellen we de effectiviteit van (kleinschalige) waterkracht in het vlakke Vlaanderen in vraag, vooral als we het vergelijken met zonne- of windenergie. Het opstuwen van het water bij werkende watermolens heeft namelijk veel negatieve gevolgen voor de natuur in waterlopen en de aanpalende valleigebieden. Als maatschappij moeten we de voor- en nadelen van waterkracht of de erfgoedbeleving van een draaiend rad durven afwegen tegen de impact ervan op de natuur.

[ Zie: INBO (2025). Jaarrapport 2024. Blikvangers van het jaar. Eggermont H., Vriens L. , Van Muylem K., Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. ]

Wolvertem, maart 2026

VERBEIREN Marc



## CIW – oppervlaktewaterlichamen – Demerbekken – Winge

<ul style="list-style-type: none"> <li>▢ <b>Toon fiches Vlaams waterlichaam</b></li> <li>• <a href="#">Karakterisering</a></li> <li>• <a href="#">Doelstellingen</a></li> <li>• <a href="#">Druk en impactanalyse</a></li> <li>• <a href="#">Beoordeling</a></li> <li>• <a href="#">Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen</a></li> <li>• <a href="#">Toekomstverkenning</a></li> <li>• <a href="#">Reductiedoelen en afwijkingen</a></li> </ul>	VL05_116	WINGE	Aarschot, Holsbeek, Leuven, Lubbeek, Rotselaar, Tielt-Winge
--	----------	-------	---

<ul style="list-style-type: none"> <li>▢ <b>Toon fiches lokaal waterlichaam van 1<sup>ste</sup> orde</b></li> <li>• <a href="#">Karakterisering</a></li> <li>• <a href="#">Doelstellingen</a></li> <li>• <a href="#">Druk en impactanalyse</a></li> <li>• <a href="#">Beoordeling</a></li> <li>• <a href="#">Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen</a></li> </ul>	L111_1041	WINGE L1	Bekkevoort, Boutersem, Holsbeek, Lubbeek, Tielt-Winge
--	-----------	----------	---

## TABEL afvissing door INBO in de Velpe in 2022

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	bermpje	122.33	298.53
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	bittervoorn	13.67	8.53
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	blankvoorn	2.00	2.17
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	blauwband	7.67	12.43
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	Chinese wolhandkrab	1.50	169.00
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	driedoornige stekelbaars	507.67	293.27
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	giebel	3.00	110.20
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	karper	1.00	10.40
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	kopvoorn	5.67	232.83
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	paling	2.33	493.23
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	riviergrondel	61.67	437.17
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	tiendoornige stekelbaars	1.00	0.30
Velpe	200729/183672	Zelk, stroomafwaarts Zelkermolen	Halen	Limburg	Demerbekken	2022	zeelt	1.00	1.10

## TABEL afvissing door INBO in de Velpe in 2023

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	baars	20.00	473.40
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	bittervoorn	6.00	14.74
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	blankvoorn	79.00	1907.20
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	blauwband	10.00	15.70
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	driedoornige stekelbaars	13.00	10.80
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	giebel	2.00	19.70
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	kopvoorn	1.00	14.20
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	paling	1.00	637.80
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	riviergrondel	57.00	175.90
Velpe	193749/174153	SA molen Hoeleden	Kortenaken	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2023	vetje	18.00	10.54
Velpe	201366/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2023	bermpje	10.00	20.40
Velpe	201366/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2023	bittervoorn	55.00	51.70
Velpe	201366/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2023	blankvoorn	1.00	1.70
Velpe	201366/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2023	blauwband	7.00	6.20
Velpe	201366/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2023	driedoornige stekelbaars	13.00	5.90
Velpe	201366/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2023	kopvoorn	3.00	7.50
Velpe	201366/180739	Velpen	Halen	Limburg	Demerbekken	2023	riviergrondel	118.00	455.80

## TABEL afvissing door INBO in de Velpe in 2025

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Velpe	187853/171091	Baan Aarschot - Tienen	Tienen	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2025	bermpje	123.00	480.70
Velpe	187853/171091	Baan Aarschot - Tienen	Tienen	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2025	bittervoorn	1.00	1.80
Velpe	187853/171091	Baan Aarschot - Tienen	Tienen	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2025	blauwband	70.00	30.45
Velpe	187853/171091	Baan Aarschot - Tienen	Tienen	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2025	driedoornige stekelbaars	38.00	69.80
Velpe	187853/171091	Baan Aarschot - Tienen	Tienen	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2025	paling	13.00	3970.70
Velpe	187853/171091	Baan Aarschot - Tienen	Tienen	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2025	riviergrondel	228.00	1961.50
Velpe	187853/171091	Baan Aarschot - Tienen	Tienen	Vlaams-Brabant	Demerbekken	2025	zonnebaars	2.00	6.40

## CIW – oppervlaktewaterlichamen - Demerbekken

<p>☐ <a href="#">Toon fiches Vlaams waterlichaam</a></p> <ul style="list-style-type: none"> <li><a href="#">Karakterisering</a></li> <li><a href="#">Doelstellingen</a></li> <li><a href="#">Druk en impactanalyse</a></li> <li><a href="#">Beoordeling</a></li> <li><a href="#">Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen</a></li> <li><a href="#">Toekomstverkenning</a></li> <li><a href="#">Reductiedoelen en afwijkingen</a></li> </ul>	VL05_115	VELPE	Bekkevoort, Boutersem, Diest, Geetbets, Glabbeek, Halen, Kortena-ken, Linter, Lubbeek, Tielt-Winge, Tienen, Zoutleeuw
---	----------	-------	---

<p>☐ <a href="#">Toon fiches lokaal waterlichaam van 1<sup>ste</sup> orde</a></p> <ul style="list-style-type: none"> <li><a href="#">Karakterisering</a></li> <li><a href="#">Doelstellingen</a></li> <li><a href="#">Druk en impactanalyse</a></li> <li><a href="#">Beoordeling</a></li> <li><a href="#">Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen</a></li> </ul>	L111_436	VELPE L1	Bierbeek, Boutersem, Hoegaarden, Lubbeek, Tienen
---	----------	----------	--